

7 dalyvaujamojo biudžeto sudarymo žingsniai

Dabar, kai turite visas teorines žinias atėjo laikas žvelgti truputį giliau į praktinius svarstymus. Dalyvaujantieji biudžetai gali sudaryti didelį poveikį vietiniu mastu, tačiau jie nėra nustatomi per naktį. Štai parodomas procesas 7 aiškiais žingsniais lengvesniam įgyvendinimui.

Šiais veiksmais dalijasi sėkmingiausi dalyvaujamojo biudžeto sudarymo procesai. Jie yra svarbūs nepriklausomai nuo jūsų miesto dydžio ar temų, kuriose dalyvauja piliečiai.

1 – Pagrindo klojimas

Šiame pirmajame etape reikia priimti keletą svarbių sprendimų.

- Apžvelkite įvairius dalyvaujamojo biudžeto tipus (žr. 3 skyrių), ir nuspręskite, kuris tipas geriausiai atitinka jūsų konkrečią situaciją.
- Nuspręskite, koks yra jūsų pagrindinis tikslas (žr. 4 skyrių). Jūsų tikslas gali būti daugiasluoksnis, tačiau aiškių prioritetų nustatymas padės proceso eigai daug sklandžiau.
- Nuspręskite, kaip norite bendrauti su savo piliečiais. Tai gali vykti tiek gyvai, tiek internete, tačiau dalyvavimas gyvai gali būti daugiau laiko ir išteklių reikalaujantis. Internetinėje erdvėje piliečiai lengvai prieinamai gali išsakyti savo nuomonę.
- Atsakykite į šiuos klausimus:
 1. Koks jūsų biudžetas?
 2. Kokia jūsų idėja dėl laiko? Kiek laiko turės dalyvauti jūsų piliečiai ir kiek laiko užtruks visas procesas?
 3. Kas gali dalyvauti? Ar piliečiai gali siūlyti idėjas ar balsuoti už juos už savo kaimynystės ribų?
 4. Kokios temos bus aptariamoms?
 5. Kokie yra piliečių idėjų tinkamumo kriterijai? Pavyzdžiui: neviršijant tam tikro biudžeto, pagarba visoms susijusioms šalims ir t. t. Iš anksto perduodamos aiškos taisyklės padės valdyti lūkesčius.

2 – Piliečių informavimas

Piliečiai turėtų būti informuojami apie laiko tarpą, procesą ir taisykles. Apie idėjų tinkamumo kriterijus turėtų būti aiškiai pranešama -- jei visi žinos žaidimo taisykles, visas procesas privalės vykti daug sklandžiau. Taip pat labai svarbu, kad jūs aiškiai nurodytumėte, ką taryba darys su galutiniais rezultatais: ar tai bus skirta kaip patarimas, ar tai bus lemiamas indėlis?

Švieskite savo piliečius su jais aktyviai bendraujant ir viešinant visą informaciją. Ne tik bendruosius dokumentus apie dalyvaujamąjį procesą, bet ir konkretesnius duomenis, pvz., turimi finansiniai ištekliai ir praėjusių metų biudžeto paskirstymas. Tai padės piliečiams priimti informacija ir duomenimis pagrįstus sprendimus.

3 – Duomenų rinkimas

Projektui prasidėjus, piliečiai galės pradėti balsavimą, komentuoti ir priklausomai nuo projekto rūšies, siūlyti idėjas. Jie aptars vietos prioritetus ir detalizuos konkrečius projektus, kuriuos vertins pats miestas.

Šiame etape, tai viskas apie idėjų turinį, o ne jų biudžeto matmenis – kol kas.

Pastaba: Kaip aptarta 3 skyriuje dėl skirtingų dalyvaujamojo biudžeto tipų, šis etapas nevyksta kiekviename dalyvaujamojo biudžeto projekte. Tai svarbu tik tuo atveju, jei leidžiate idėjas savo dalyvavimo procese.

4 - Nuspręskite dėl biudžeto ir proceso įvesties

Jei bus etapas, kai piliečiai įveda savo idėjas, tada taip pat turės būti etapas, kai miestas apdoros šias idėjas. Šiuo metu piliečių indėlį analizuoja miesto ekspertai ir tikrina pagal tinkamumo kriterijus, kurie buvo nustatyti anksčiau šiame procese. Miestas atrenka galutinius pasiūlymus ir pateikia dalyviams grįžtamąją informaciją apie jų pradinį indėlį.

Kadangi ne visada lengva pasirinkti idėjas, dauguma miestų naudoja aiškius ir išmatuojamus kriterijus, pvz., išlaidas ar įgyvendinamumą.

- Norėdami nustatyti išlaidas, miestas ar savivaldybė konsultuojasi su vidaus ar išorės ekspertais. Tai gali būti atsakingas departamentas. Ir žinoma, numatomos išlaidos turi būti įtrauktos į iš anksto nustatytą biudžetą (= bendras projekto biudžetas arba didžiausia suma vienai idėjai).
- Techninį tinkamumą gali būti daugiau ar mažiau lengva įvertinti pagal projektus. Ar idėja gali būti įgyvendinta per tam tikrą laikotarpį? Ar ji daro teigiamą poveikį visiems piliečiams, ar tai daro žalą tam tikroms grupėms?

Dažnai, jūs turite patikslinti atranką ieškodami tinkamos pusiausvyros. Panašios idėjos gali būti sujungtos į vieną, išlaikytos idėjos neturėtų būti sutelktos toje pačioje kaimynystėje, o jei leidote balsuoti ar komentuoti, taip pat reikėtų apsvarstyti idėjų populiarumą.

5 – Balsavimas

Čia vieta, kur veiksmas tikrai prasideda. Šiame etape piliečiai paskirsto nustatytą biudžetą keliomis temomis ar idėjomis. Yra skirtumas tarp abiejų, todėl galime juos šiek tiek aptarti.

- Ką norite pridėti prie biudžeto vienoje temoje, turėsite pašalinti iš kitos temos (arba turite surinkti didesnius mokesčius). Daugeliu atvejų biudžetai per temą naudojami kaip pradinis taškas.
- Dalyvaujamas biudžetas su konkrečiais projektais ar idėjomis veikia pagal “pirkinių krepšelio” principą. Galite laisvai pridėti idėjų iš sąrašo į savo krepšelį, kol pasirinktų idėjų bendras biudžetas viršys jūsų biudžetą. Dažnai asmeninis biudžetas yra lygus faktiniam bendram biudžetui.

Surinkus ir išanalizavus balsus, miestas sugalvos galutinę biudžeto rekomendaciją, kuri įkvėps galutinį sprendimą. Tada idėjas bus galima paversti veiksmų planu.

PATARIMAS

Kiek laiko šis etapas turėtų trukti? Tai, žinoma, priklausys nuo sudėtingumo ar jūsų projekto, bet mes rekomenduojame suteikti savo piliečiams bent 2 mėnesius balsavimo, kad jie turėtų laiko gauti informaciją.

6 – Rezultatai

Labai svarbu informuoti apie rezultatus. Kokios idėjos buvo atrinktos? Kurioms sritims buvo suteikta didžiausia biudžeto dalis?

Ir taip pat svarbu pranešti apie tolesnius veiksmus. Kas įgyvendins pasirinktas idėjas? Kada tai įvyks ir ar piliečiai gali prisidėti prie šio žingsnio? Kaip atsižvelgiama į paskirstymą įvairiose politikos srityse vykdamas miesto ar savivaldybės biudžetą? Skaidrumas dėl rezultatų padės didinti pasitikėjimą ilguoju laikotarpiu ir užtikrins, kad piliečiai dalyvautų kitame projekte.

7 – Įgyvendinimas

Tai turbūt pats svarbiausias žingsnis iš visų: faktinis įgyvendinimas. Tai kur piliečiai gali matyti, kaip jų dalyvavimas daro realų ir apčiuopiamą poveikį. Paverskite svajones planais ir planus veiksmais. Ir tuo tarpu, nuolat informuokite savo piliečius, kad jie galėtų pamatyti, kas keičiasi.

Norėdami paversti dalyvaujamojo biudžeto projektą į sėkmės istoriją, yra keletas pagrindinių sąlygų, kurias reikia turėti omenyje:

- Reikia pakankamai išteklių piliečių pasirinktiems projektams įgyvendinti. Vietos valdžios institucijos turi turėti pakankamai lėšų, kad būtų finansiškai lanksčios.
- Kai biudžetas bus baigtas, miestai turi jį paskelbti viešai, teikti dalyviams grįžtamąją informaciją apie savo idėjas ir pranešti jiems apie siūlomų projektų progresą.
- Jei nusprendėte įgyvendinti idėjos etapą dalyvaujamojo biudžeto sudarymo procese, labai svarbu atsižvelgti į piliečių indėlį į savo prioritetų nustatymą ir politikos formavimą.